

De kracht van het arrangement 4

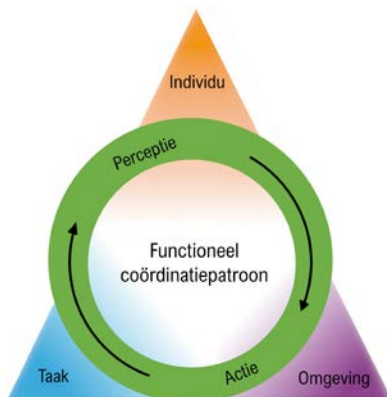
Een praktijktheorie met mogelijkheden

In ons vorige artikel hebben we de dynamiek van succes en falen bij deelnemers onderzocht en hoe deze ervaringen zich (laten) vertalen naar contextgebonden activiteiten en betekenisvolle interacties. In dit artikel gaan we dieper in op het 'motorisch leerkader', de verschillende accenten binnen de CLA en de praktische toepasbaarheid van dit model. We verkennen de persoonlijke ervaringen en belevingen van de deelnemers en de interactie tussen de bewegingsuitdagingen van de leerlijnen, bewegingsthema's en speelkriebels. We zullen illustreren hoe deze componenten elkaar beïnvloeden en samen een effectieve en inhoudelijk sterke combinatie vormen. | Theo de Groot en Jaap Verhagen

Praktische toepasbaarheid

Vanuit theoretisch perspectief is het soms onduidelijk of de beweegprofessional onderdeel is van de constraints binnen de taak/activiteit of het arrangement/omgeving. Een afgesproken regel, bijvoorbeeld, 'je mag alleen met je linkerhand spelen' of een aanwijzing als 'probeer zoveel mogelijk met je linkerhand te spelen'. Zijn dit aspecten van de activiteit of juist van het arrangement? De beweging wordt toch meer in bepaalde constraints gelokt (Visser, 2017). Ook kan er dan goed een verschil zijn tussen beweging die inderdaad graag datgene doet wat de professional vraagt en beweging die juist graag op hun 'eigen' wijze blijven bewegen. De grens van wat taak en wat arrangement en wat beweging is, is niet altijd even duidelijk. Wij kiezen ervoor om de professional onderdeel te laten

De Constraints-Led Approach (Onderwijs in beweging op de basisschool (2021, p. 195)



zijn van de omgeving. De belangrijkste reden is dat hij een bepalende en verantwoordelijke rol heeft in de pedagogische omgeving met oog voor de integrale ontwikkeling van de deelnemer (Brouwer, 2021).

Verskillende accenten

Het motorisch leerkader waarvan wij in dit artikel uitgaan is de Constraints Led benadering. Dit is makkelijk gezegd maar binnen deze benadering worden de laatste jaren verschillende accenten gelegd (Balague et al., 2019). Deze accenten zijn terug te brengen naar de mate waarin nadruk wordt gelegd bij het verklaren en bespreken van de verwantschappen en beperkingen op basis van:

- de verdeling tussen de persoon en de omgeving (relationele variabelen);
- op welke momenten en hoe lang specifieke (interacterende) constraints hun werk doen;
- de correlatie van beperkingen door circulaire causaliteit.

Deze accentverschillen worden in twee afbeeldingen samengevat en weergegeven.

Deze theoretische accentverschillen maken het ingewikkelder om richtlijnen voor onderzoek en handreikingen voor de praktijk te geven. Tegelijkertijd kan de kennis van de veronderstelde temporele geneste organisatie van alle soorten beperkingen een basis vormen voor het

verbeteren van het begrip van beweegprocessen.

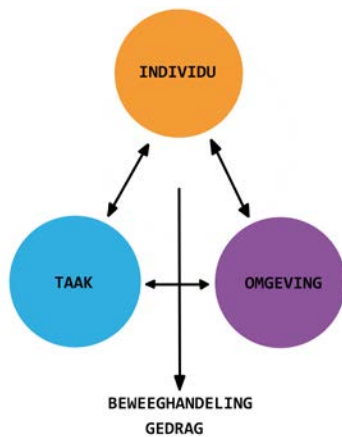
Motorisch leerkader; de uitgangspunten

We presenteren een model, rekening houdend met de opmerkingen, overwegingen en beperkingen die zijn besproken, dat gebruikt kan worden om de tools van het motorisch leren en controleren te koppelen aan leerfasen en evaluatie en waardering van een beweegactiviteit. We maken hierbij gebruik van wat we eerder omschreven als speelkriebels (De Groot & Verhagen, 2018; Beenhakker et al., 2020) en hoe die zo optimaal mogelijk in te zetten.

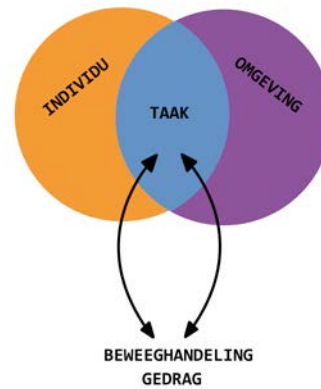
Op basis van deze analyse gaan we uit van twee leidende principes die samenhangen met eigenaarschap en autonomie (Brouwer, 2021; Deci & Ryan, 2006): Met het introduceren van een speelkriebel wordt het accent gelegd op het persoonlijke ervaren en beleven van de beweging. Door ervaren uitdagingen te verbinden met de specifieke (te leren) vaardigheid ontstaat een krachtige vakinhoudelijke combinatie (Davids et al., 2005; Beenhakker & De Groot, 2017) die naadloos aansluit op de Constraints-Led Approach (Newell et al., 2008, 2013, 2018).

Motivatie lijkt meer samen te hangen met kunnen dan met willen (Raza & Sikandar, 2018). De gangbare mening is

Newell's model uit 1986 waarin persoon, omgevings- en taakbeperkingen als onafhankelijk gedefinieerde, op elkaar inwerkende entiteiten worden voorgesteld



Persoons- en omgevingsbeperkingen als onafhankelijk van elkaar gedefinieerde interagerende eenheden en taakbeperkingen als opkomende eigenschappen van het organisme-omgevingssysteem



dat de motivatie toeneemt als op basis van realistisch gestelde doelen successen worden behaald (Newell, 1986; Yeager & Dweck, 2012; Locke & Latham, 2006). Het accent leggen op lukken, het ervaren van moeite doen, beleven van succes, intrinsiek gemotiveerd gedrag en eigenaarschap zijn de smeeroelie voor effectief leren in beweegsituaties.

Speelkriebels, beweegthema's en beweeguitdagingen

Speelkriebels zijn te omschrijven als de betekenissen die de beweg(er) zelf aan een bepaalde activiteit geeft om daarmee op eigen manier vorm te geven en deel te nemen aan die activiteit. Speelkriebels ontstaan in een werkelijkheid die tot stand komt in relaties. Als deelnemer zijn we verwickeld in de wereld. In het interactieve netwerk van persoon, activiteiten en omgeving worden betekenissen verleend en ontleend. Het ensceneren van bewegingsactiviteiten biedt de mogelijkheden tot het ontstaan van betekenissen. Een speelse attitude is dan ook een manier van reageren op situaties. Een speelse beweg(er) is iemand die openstaat voor de uitdaging en verrassing die door de omgeving, de activiteit en de beweg(er) ontstaat (Brown & Vaughan, 2010; Verhagen, 2022).

De last van het niet tot lukken komen of de lust van het wel tot lukken komen die een deelnemer ervaart, wordt contextgericht vertaald naar activiteitsinterventies en betekenisvolle beïnvloeding. Het is een open en gezamenlijk leerproces

waarin elke deelnemer op zijn niveau de beweegprincipes in beweegthema's ontdekt, ontwikkelt, realiseert, waardeert en eigen maakt.

De speelkriebel is wat de bewegingsactiviteit maakt tot een activiteit waarmee de beweg(er) iets kan. Beweegers hebben en ervaren verschillende speelkriebels en komen verschillende dingen halen binnen beweegactiviteiten (Beenhakker et al., 2020; Beenhakker & De Groot, 2017).

Oog hebben voor de specifieke speelkriebels zorgt dat bewegingsactiviteiten beter gaan aansluiten bij wat een deelnemer wil en kan. Een bewegingsomgeving wordt gecreëerd waarin activiteiten meer gaan lukken. De succeservaringen nemen toe, de beweegontwikkeling krijgt een 'boost' en de motivatie wordt vergroot. Veelal is dit de intrinsieke motivatie om meer te exploreren en te experimenteren (Beenhakker & De Groot, 2017; Brown & Vaughan, 2010).

Persoonlijke ervaren en beleven

Met het introduceren van speelkriebels wordt het accent gelegd op het persoonlijke ervaren en beleven van de beweg(er) (Beenhakker & De Groot, 2017; Brown & Vaughan, 2010). Door de bewegingsuitdagingen van de leerlijnen en bewegingsthemata's te verbinden met deze speelkriebels ontstaat een krachtige vakinhoudelijke combinatie. Een benadering die vrijwel naadloos aansluit bij de Constraints-Led Approach

(Renshaw et al., 2015). Constraints zijn de grenzen waarbinnen de beweg(er) beweegvaardigheden of beweegoplossingen kan verkennen.

De eigenschappen van de specifieke beweg(er), waaronder de speelkriebel, de taak en de beweegomgeving beïnvloeden elkaar in een interactief proces. Een verbinding met methodische principes en didactische uitgangspunten is dan ook steeds gericht op een brede bewegingservaring en -ontwikkeling van kinderen. Een voorbeeld van een invulling op basis van eigen beleving

Krachtige arrangementen

Door het introduceren van de juiste beweegkriebel, met andere woorden de mogelijkheid bieden te komen tot een betekenisgeving waarmee 'de beweg(er)' iets kan, kun je van een zwakke situatie een voor een bepaalde beweg(er) sterke(re) situatie maken; een beweegarrangement dat meer sturend is (De Groot & Verhagen, 2018). Het arrangement wordt beter passend, meer op maat en daarmee uitdagender voor een beweg(er). Met de woorden van Vermeer (2020, p. 15): "Het bewegingsonderwijs wordt zo ingericht dat de gewenste bewegingsuitvoering als het ware vanzelf wordt uitgelokt."

De 'trainer' wordt steeds meer beweegprofessional en landschapsarchitect die de beweegomgeving en daarmee de omgeving op een dusdanige manier arrangeert dat het beter leren bewegen effectiever en met meer plezier en

voldoening verloopt (Vermeer, 2020). We hopen met deze schets theoretische implicaties voor een beter begrip van de praktische toepassingen voor het verbeteren van de manipulatie van beperkingen in het leren bewegen te hebben voorgesteld.

Didactische praktijktheorie

Voordat we samenvattend afsluiten is er nog een facet dat aandacht verdient. Om bewegingsactiviteiten op een deskundige manier te begeleiden zal de beweegprofessional beweegsituaties goed moeten kunnen observeren en analyseren, zodat er adequaat geleerd en gestimuleerd kan worden.

Aangegeven werd dat het bij bewegethema's steeds gaat om het aangaan en oplossen van een specifieke beweeguitdaging en dat deze verbonden worden met vakinhoudelijke principes. Om beter zicht te krijgen op de beweegpraktijk is het van belang een didactische praktijktheorie te ontwikkelen waarmee onderzocht kan worden welke factoren van belang zijn voor het duiden en in de goede richting beïnvloeden van het bewegen.

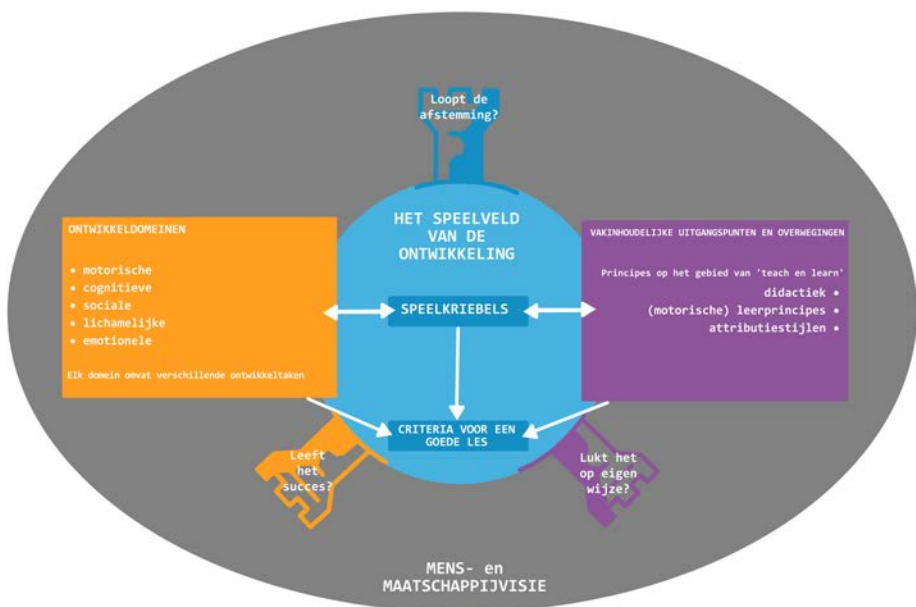
Het is niet voldoende bepaalde bewegingssituaties te arrangeren die uitnodigen tot een specifieke beweeguitdaging. Naast het uitnodigen deel te nemen aan een specifieke beweeguitdaging zijn er ook belevenissen nodig; het daadwerkelijk in actie ervaren van de beweeguitdaging. Tot slot gaat het bij het bewegen ook altijd om de (beweeg) handeling, de motorische skill. Het adequaat afstemmen van de vaardigheid op wat de omgeving vraagt. Een training of les bewegingsonderwijs is dan ook een voortdurende dynamische afwisseling (herordering) van betekenisvolle situaties (arrangementen), belevenissen (het daadwerkelijk ervaren) en de beweeghandelingen die worden afgestemd op de omgeving.

Deze facetten komen samen in de drie vragen: Loopt de afstemming? Lukt het op eigen wijze? En leeft het succes? (Oldeboom & Ten Brinke, 2008). Het antwoord is dan niet een ja of een nee, maar zal steeds een bepaalde mate van, zijn.

Samenvattend

We sluiten af met een grafische weergave

Schematisch weergave van de gehanteerde praktijktheorie met het accent op de beleving van de beweg(er) © THEMA – spelen met gedrag



van onze uitgangspunten. We plaatsen het motorisch leren met behulp van CLA in het centrum van het speelveld van de integrale ontwikkeling. We doen dit vanuit een relationele mens-, beweg-, en maatschappijvisie. Dit biedt een perspectief voor het kijken naar bewegende mensen in een beïnvloedingscontext en de wijze waarop deelnemers in ‘de juiste richting’ kunnen worden beïnvloed.

In dit model speelt de speelkriebel die ontstaat in de beweg(er)-arrangementrelatie een grote rol. Een relatie die tot uiting komt in een arrangement dat zo goed als mogelijk aansluit bij de beweg(er) en hem verleidt tot het aangaan van (een van de) bewegingsuitdagingen die besloten liggen in het arrangement. Het spreekt voor zich dat een arrangement voor individuele bewegers elk op hun eigen manier(en) uitdagend zijn. Dit vraagt van de beweegprofessional meer dan alleen een pedagogische en didactische vakbekwaamheid en het adequaat willen overbrengen aan de beweg(er). Het vraagt, in het ensceneren van arrangementen, juist ook het laten gebeuren van de beleefde en doorleefde ervaring van het gezamenlijk handelen in beweegsituaties.

Scan of klik *hier* naar het flipboek van de artikelen over ‘De kracht van het arrangement’



Bronnen

Scan of klik *hier* naar de bronnen



Contact

Theo@spelenmetgedrag.nl

jaapverhagen@me.com

Theo de Groot is psycholoog, bewegingsdeskundige en eigenaar van THEMA – spelen met gedrag.

www.spelenmetgedrag.nl

Jaap Verhagen werkt als ondernemer voor zijn eigen bedrijf www.veronon.nl.

Kernwoorden

Constraints-Led Approach (CLA), speelkriebels, praktijktheorie